

ความสัมพันธ์ของอัตราดอกเบี้ยและราคาพันธบัตร (ในเชิงคณิตศาสตร์)

หลักทรัพย์ประเภท debt security โดยลักษณะที่มีการออก (issued) มานั้นจะเป็นในลักษณะของสัญญา, มีราคาหน้าตั๋วที่คงที่ (fixed par) หรือคือมูลค่าไถ่ถอนเมื่อถึงกำหนด (maturity value) ใช้สัญญาสัญญา A, ระยะเวลาของการไถ่ถอนที่กำหนด (m) และจำนวนเงินที่จะจ่ายตอบแทนให้กับผู้ถือที่มีค่าคงที่ในแต่ละช่วงเวลา (C) อัตราดอกเบี้ยที่ได้รับจากการถือทรัพย์สินสามารถคำนวณได้ดังนี้

$$c = C/A \quad (1)$$

อัตราหน้าตั๋วของพันธบัตรที่ขายตามราคา par หรือ face value ในช่วงเวลาที่ออกพันธบัตรนั้นต้องเป็นอัตราที่เท่ากับอัตราดอกเบี้ยในตลาด ซึ่งจะเป็นการทำให้ผู้ออกพันธบัตรเสียค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนที่ต่ำที่สุด เพราะจากการที่อัตราดอกเบี้ยตลาดมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ซึ่งก็ทำให้ราคาของพันธบัตรมีการเปลี่ยนแปลงไปด้วยเช่นกัน สำหรับพันธบัตรที่มีการซื้อขายในตลาดจะมีความสัมพันธ์อย่างมากที่เกิดขึ้นระหว่าง coupon rate, market interest rate และ market price ความสัมพันธ์เช่นนี้เป็นที่ง่ายมากที่จะแสดงให้เห็นได้กับพันธบัตรซึ่งไม่มีระยะเวลาของการไถ่ถอน คือพันธบัตรแบบ perpetual bonds หรือที่เรียกกันว่า "consols"

สำหรับ consol นี้ความสัมพันธ์ดังกล่าวจะเป็นดังนี้

$$\text{โดย } P - \text{ราคาซื้อขายของพันธบัตรในตลาด (market price)} = \frac{C}{i} \quad (2)$$

$$i = \text{อัตราดอกเบี้ยตลาด (market rate)}$$

8. สำหรับพันธบัตรที่มีระยะเวลาของการไถ่ถอน ดอกเบี้ยที่คำนวณออกมานั้น หมายถึง current yield ไม่ใช่หมายถึงอัตราดอกเบี้ยที่นำมาใช้เป็นอัตราดอกเบี้ยตลาด

หรือ $i = C/PB \quad (3)$

จากสมการที่ 2 และ 3 แสดงว่าความสัมพันธ์ของราคาสลากและอัตราดอกเบี้ยจะแปรผกผัน (inversely) เมื่ออัตราดอกเบี้ยตลาดสูงขึ้นราคาสลากจะลดลง หรือในทางตรงกันข้ามอัตราดอกเบี้ยตลาดลดลง ราคาสลากจะเพิ่มขึ้น เช่นพันธบัตรประเภท consol 100 บาท อัตราดอกเบี้ยหน้าตั๋ว 4% ถ้านำออกขายได้ในราคา par ก็แสดงว่าอัตราดอกเบี้ยในตลาดต้องมีค่า 4% แต่ถ้าราคาสลากเป็น 5% ราคาสลากของพันธบัตรจะลดลงเป็น 80 บาท ตามสมการที่ 2

$$PB = C/i = 4/.05 = 80 \text{ บาท}$$

ซึ่งจะเป็นราคาสลากที่ถูกต้อง เพราะว่ามีนักลงทุนจะซื้อเฉพาะพันธบัตรที่จะให้อัตราดอกเบี้ยเท่ากับอัตราดอกเบี้ยตลาดที่เป็นอยู่ เช่นเพื่อให้ได้กับอัตราดอกเบี้ย 5% จากพันธบัตรที่จ่ายดอกเบี้ย 4 บาทต่อปี นักลงทุนจะมีความเต็มใจที่จะซื้อพันธบัตรในราคา 80 บาทเท่านั้น ถ้าอัตราดอกเบี้ยตลาดลดลงเป็น 3% ราคาสลากของพันธบัตรนี้จะเพิ่มสูงขึ้นเป็น 133.33 บาท ถ้าอัตราดอกเบี้ยตลาดสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยหน้าตั๋วพันธบัตรที่ออกขายจะต้องมีราคาที่สูงหรือต่ำกว่าราคา par และถ้าอัตราดอกเบี้ยต่ำกว่าอัตราหน้าตั๋วแล้ว ราคาสลากของพันธบัตรที่ออกขายจะอยู่สูงกว่าราคา par

Yield to Maturity : $\begin{cases} 1) \text{ Approximate method} \\ 2) \text{ Exact method} \end{cases}$

- (1). ในรูปแบบของพันธบัตรที่มีกำหนดระยะเวลาใดคนหนึ่งความสัมพัทธ์โดยทั่วไประหว่าง coupon rate , market interest rate และการกำหนดขึ้นของราคาสลากไม่ได้เกิดขึ้นในลักษณะที่กล่าวมาในตอนต้น ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นมีความยุ่งยากมากกว่าในการศึกษาคำนวณ เช่น พันธบัตรราคา par 100 บาท ระยะเวลาใดคนหนึ่ง 20 ปี ดอกเบี้ยที่จ่ายให้ 4 บาทต่อปี และขายได้ในราคา 88 บาท อัตราดอกเบี้ยตลาดจะมีค่าเท่าไร ? คำนวณตามสมการที่ 3 แล้วอัตราดอกเบี้ยเท่ากับ 4.55 % ซึ่งการคำนวณนี้ไม่ได้พิจารณาถึงจำนวนเงิน 12 บาทซึ่งถือว่าเป็น gains จากการซื้อที่ได้รับด้วย ซึ่งเป็นส่วนแตกต่างของเงินที่จะได้รับจนถึงกำหนดใดคนหนึ่ง (100บาท) กับราคาที่ซื้อ (88บาท) ผลประโยชน์ส่วนนี้

ควรนำมาคิดรวมในอัตราดอกเบี้ย (interest yield) ที่ได้รับด้วย

จากดอกเบี้ย 12 บาทที่จะได้รับในช่วงระยะเวลา 20 ปีของพันธบัตร คิดประมาณเฉลี่ยก็เท่ากับปีละ .60 บาทต่อปี ดังนั้นดอกเบี้ยที่รับจากการถือพันธบัตรนี้ก็จะเป็น 4.60 บาทต่อปี ถึงแม้ว่า .60 บาทจะยังไม่ได้รับจนกว่าจะถึงระยะเวลาไถ่ถอนก็ตาม การคำนวณผลตอบแทนจากการลงทุนจำเป็นที่จะต้องพิจารณามูลค่าโดยเฉลี่ยของการลงทุนในระหว่างที่ลงทุนนั้นด้วย ถ้าพันธบัตรถูกถือไว้จนถึงกำหนดเวลาไถ่ถอน ก็จะต้องมีการเฉลี่ยราคาซื้อ กับราคาเมื่อถึงกำหนดไถ่ถอน ซึ่งก็จะเท่ากับ 94 บาท และอัตราดอกเบี้ย (yield) ก็จะมีค่าเท่ากับ $4.60/94$ หรือมีค่าเท่ากับ 4.89 % ซึ่งอัตรานี้เรียกว่า promised yield to maturity หรือเรียกสั้นๆว่า yield to maturity ซึ่งผลจากการคำนวณสามารถสรุปเป็นสมการได้ดังนี้

$$i = \frac{C + \frac{A - PB}{n}}{\frac{A + PB}{2}} \quad (4)$$

n - จำนวนระยะเวลาที่กำหนดการไถ่ถอน

PB - ราคาตลาดเมื่อซื้อ

A - ราคาเมื่อถึงกำหนดไถ่ถอน

C - เงินคอกเบี้ยที่พันธบัตรจ่ายต่อปี

ในกรณีของ consols นั้นถือเป็นกรณีพิเศษ เพราะว่าการของ n เข้าใกล้อนันต์

A มีค่าเท่ากับ PB ดังนั้นราคาของพันธบัตรในอนาคตจึงสามารถประมาณค่าได้ที่ดีที่สุด สมการที่ 4 สามารถหาค่าของ PB ได้ดังนี้

$$PB = \frac{A (1 - ni/2) + Cn}{1 + ni/2} \quad (5)$$

ดังนั้นถ้าอัตราดอกเบี้ยตลาดของพันธบัตรราคา 100 บาท กำหนดไถ่ถอน 20 ปี

และอัตราดอกเบี้ยหน้าตัว 4 % มีค่าเท่ากับ 5 % แล้ว ราคาตลาดของพันธบัตรนี้ตามการคำนวณจากสมการที่ 5 จะมีค่าเท่ากับ 86.67 บาท ผลต่างระหว่างราคานี้ กับราคาตอนที่ซื้อมา 88 บาท ก็เป็นผลที่เกิดขึ้นจากการใช้อัตราดอกเบี้ยตลาดเป็น 5 % แทนที่จะใช้ 4.89 % มากกว่า จากสมการที่ 4 และ 5 เป็นการประมาณความสัมพันธ์ที่แท้จริง ระหว่างอัตราดอกเบี้ยหน้าตัว (coupon rate), ระยะเวลาไถ่ถอน (maturity), อัตราดอกเบี้ยตลาด (market interest rate) และราคาตลาดของพันธบัตร (market price)

- (2) เนื่องจากการที่พันธบัตรสัญญาว่าจะจ่ายเงินให้ในอนาคต ความสัมพันธ์จริงๆ จึงจะต้องพิจารณาจากมูลค่าปัจจุบันที่ได้รับจากการจ่ายนี้

พันธบัตรจะมีการจ่ายตอบแทนในอนาคต 2 ประการดังนี้

1. จ่ายไถ่ถอนให้ตามมูลค่าที่กำหนดเมื่อสิ้นระยะเวลา (maturity payments)
2. จ่ายผลตอบแทนตามอัตราหน้าตัวเป็นงวดๆ ไปจนกระทั่งถึงระยะเวลาไถ่ถอน

มูลค่าปัจจุบันของการจ่ายตอบแทนในอนาคตจะมีค่าเท่ากับจำนวนของเงินที่ลงทุนในวันนี้. ราค้อัตราดอกเบี้ยที่เกิดขึ้น มูลค่าปัจจุบันคือราคาที่ไถ่จ่ายไปในปัจจุบัน และถูกสัญญาว่าจะจ่ายคืนให้ในอนาคต โดยการคำนวณคิดส่วนลด (discounting) จำนวนที่จะจ่ายในอนาคตด้วยอัตราดอกเบี้ยตลาดที่คาดว่าจะเกิด (expected market rate) ถ้าสมมุติจำนวนเงินที่สัญญาจะมีการจ่ายในอนาคตมีจำนวนเต็มคือ Q และ n คือจำนวนระยะเวลาจากปัจจุบันไปจนถึงระยะเวลาไถ่ถอน มูลค่าปัจจุบันก็สามารถแสดงได้ดังนี้

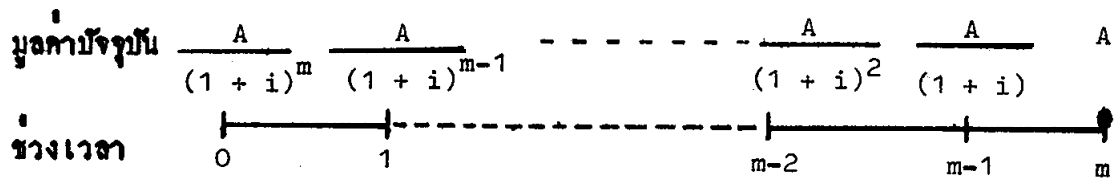
$$PV = \frac{Q}{(1 + i)^n} \quad (6)$$

มูลค่าปัจจุบันของมูลค่าเมื่อสิ้นระยะเวลาไถ่ถอน (A) ของพันธบัตรคือ

$$PV_A = \frac{A}{(1 + i)^m} \quad (7)$$

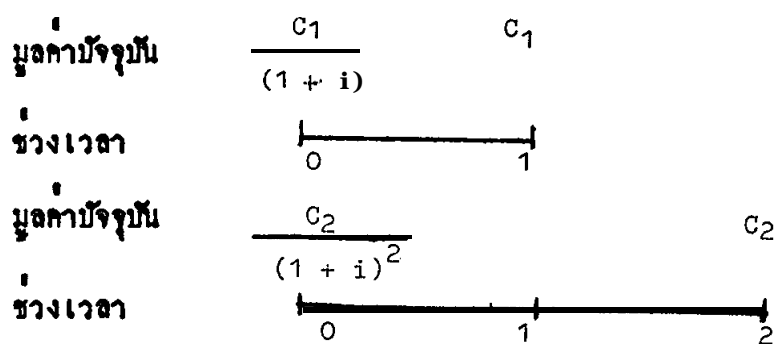
m - ช่วงเวลาของการไถ่ถอน

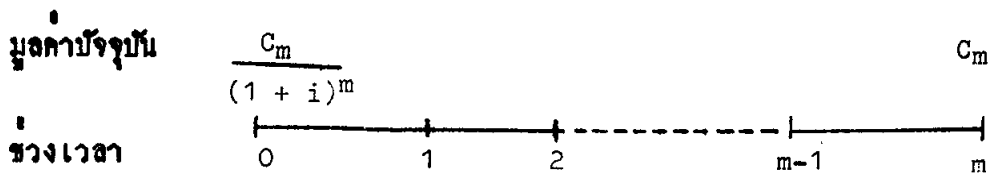
มูลค่าปัจจุบันสามารถแสดงออกมาในแบบ linear scale โดยทำให้ A เป็นจำนวนเงินที่จะต้องได้รับในอนาคต ซึ่งมีระยะเวลาเท่ากับ m ซึ่งมูลค่าปัจจุบันในแต่ละช่วงเวลาจะถูกออกพหุคูณ $(1 + i)$ มาเรื่อยๆจนกระทั่งถึงระยะเวลายุติ (0) ตาม scale ในแต่ละช่วงแสดงถึงช่วงเวลา มูลค่าปัจจุบันในแต่ละช่วงของจำนวนเงิน A ที่จะจ่ายในระยะเวลา m จะถูกแสดงไว้ส่วนบนของ scale และในส่วนล่างแสดงช่วงเวลาที่กำหนด ดังนี้

ซึ่งก็แสดงให้เห็นว่ายิ่งจำนวนช่วงระยะเวลายิ่งสั้นหรืออัตราดอกเบี้ยยิ่งต่ำก็ยิ่งทำให้มูลค่าปัจจุบันของจำนวนที่จะจ่ายในอนาคตยิ่งมีจำนวนมากขึ้น

ส่วนมูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนที่กำหนดครบหน้าตั๋ว (coupon payment) มีค่าเท่ากับมูลค่าปัจจุบันของผลได้ C ในแต่ละงวดไปเรื่อยๆจนกระทั่งถึงระยะเวลาดำเนิน m ซึ่งก็สามารถแสดงเป็น scale ได้เช่นเดียวกันกับในกรณีของมูลค่าปัจจุบันที่จ่ายเมื่อสิ้นระยะเวลาใดตอน แต่คราวนี้จะแยกช่วงเวลาในแต่ละช่วงที่ ได้รับผลตอบแทนหน้าตั๋ว ทั้งแต่ช่วงที่ 1 จนกระทั่งถึงช่วงที่ m

ซึ่งในทางคณิตศาสตร์สามารถแสดงได้ดังนี้

$$PV_C = \frac{C_1}{(1+i)} + \frac{C_2}{(1+i)^2} + \dots + \frac{C_m}{(1+i)^m} \quad (8)$$

หรือ

$$PV_C = \sum_{n=1}^m PV_{C_n} \quad (9)$$

ราคาของพันธบัตรคือผลรวมของมูลค่าปัจจุบันของ maturity payment และมูลค่าของ coupon payment ทั้งนี้มูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนทั้งหมด (PV_B)

$$PB = PV_B = PV_C = PV_A \quad \text{หรือ}$$

$$PB = \frac{C_1}{(1+i)} + \frac{C_2}{(1+i)^2} + \dots + \frac{C_m}{(1+i)^m} + \frac{A}{(1+i)^m}$$

หรือซึ่งก็แสดงถึงราคาซื้อของพันธบัตรที่มีระยะเวลาไถ่ถอน m มีมูลค่าตามราคาหน้าตั๋ว A และผลได้ตามที่กำหนดบนหน้าตั๋วในแต่ละช่วงเท่ากับ C ณ. ราคัอัตราดอกเบี้ยที่เป็นอยู่ i จากตัวอย่างข้างต้น พันธบัตรระยะเวลา 20 ปีมูลค่าหน้าตั๋ว 100 บาท ผลได้ตามหน้าตั๋วในแต่ละปี 4 บาทอัตราดอกเบี้ยตลาด 5 % นี้ก็จะให้มูลค่าปัจจุบันเท่ากับ 87.54 บาท โดยจากสมการที่ 7 จำนวนมูลค่าปัจจุบันของพันธบัตรมูลค่าที่จะจ่าย 100 บาทเมื่อสิ้นระยะเวลา 20 ปี ลดทอนด้วยอัตราดอกเบี้ยตลาด 5 % จะมียกเท่ากับ 37.69 บาท และจากสมการที่ 8 จำนวนมูลค่าปัจจุบันของผลได้ตามตั๋ว 4 บาทต่อปีในระยะเวลา 20 ปี ลดทอนด้วยอัตราดอกเบี้ย 5 % จะมียกเท่ากับ 49.85 บาท ซึ่งก็จะได้ผลรวมของมูลค่าปัจจุบันของพันธบัตรนี้เท่ากับ $37.69 + 49.85 = 87.54$ บาท

ผลลัพธ์ที่ได้จากการคำนวณโดยวิธีการนี้จะไม่แตกต่างไปมากนักกับวิธีการคำนวณราคาในแบบก่อนคือในแบบ approximate method โดยมูลค่าที่จะได้รับเมื่อถึงกำหนดจะมีมูลค่าเท่ากับ $100 + (20) \cdot (4) = 180$ บาท ซึ่งราคาที่จะต้องจ่ายสำหรับพันธบัตรนี้ก็

จะมีค่าน้อยกว่าครึ่งหนึ่งของมูลค่าที่จะได้รับในอนาคต โดยอิงอัตราดอกเบี้ยตลาดยิ่งมากเท่าไร มูลค่าปัจจุบันที่ต้องจ่ายก็มีค่าน้อยลงเท่านั้น ซึ่งก็จะทำให้ราคาซื้อขายของพันธบัตรในตลาดยิ่งมีค่าน้อยลงไปด้วย

จากสมการที่ 10 สามารถที่จะนำมาคำนวณหาค่าของ i ได้โดยเมื่อทราบค่าของ PB ⁹ ซึ่งก็โชคดีในเรื่องของการคำนวณหาราคาพันธบัตรที่ไม่จำเป็นต้องใช้วิธีการหึงในแบบ exact หรือ approximate method เพราะว่ากรคำนวณเหล่านี้สามารถทราบได้จากตารางที่มีพิมพ์เผยแพร่อยู่ทั่วไป ถ้าหากเราทราบลักษณะที่เกี่ยวกับพันธบัตร 4 ใน 5 รายการ ($C, i, A, m,$ หรือ PB) แล้ว ก็สามารถทราบค่าของรายการส่วนที่เหลือได้จากตาราง (bond table) ตัวอย่างของตารางดังตารางที่ 2. ซึ่งเป็นตารางที่ใช้ได้กับพันธบัตรทุกชนิดที่มี coupon rate 4% ดังนั้นราคาของพันธบัตรระยะเวลา 20 ปี อัตราดอกเบี้ยตลาด 5 % ราคาที่จะแสดงตามตารางที่ขีดเส้นไว้ คือ 87.45 บาทต่อราคา 100 บาท ซึ่งก็เป็นราคาที่ต่ำกว่าราคาที่จะคำนวณได้ในตอนต้นเล็กน้อย ส่วนแตกต่างนี้ก็เกิดขึ้นเนื่องจากดอกเบี้ยที่จ่ายตามหน้าตัวนั้นมีลักษณะ typical paid และเป็นแบบ compound semiannually ไม่ได้เป็นในแบบรายปี (annually) เหมือนกับที่คำนวณตามตัวอย่าง

9. ผลได้เมื่อสิ้นระยะเวลาไถ่ถอน (yield to maturity) แสดงถึง the interest rate of return สำหรับพันธบัตรแบบ cons01 ผลได้ที่เกิดขึ้น (current yield) กับผลได้เมื่อสิ้นระยะเวลา (yield to maturity) มีค่าเท่ากัน สำหรับพันธบัตร A มีกำหนดเวลาการไถ่ถอน current yield จะมีค่าเท่ากับ yield to maturity ได้ในกรณีเดียว ถ้าหากว่าราคาซื้อขายพันธบัตรคือราคาที่กำหนดหน้าตัว (par value)

Table 2. Bond Table

Yield	4%							
	18-6	19-0	19-6	20-0	20-6	21-0	21-6	22-0
2.00	130.80	131.48	132.16	132.83	133.50	134.16	134.81	135.46
2.20	127.24	127.83	128.42	129.00	129.57	130.14	130.70	131.26
2.40	123.79	124.30	124.80	125.30	125.79	126.27	126.75	127.22
2.60	120.46	120.89	121.31	121.73	122.14	122.55	122.95	123.34
2.80	117.23	117.59	117.94	118.28	118.62	118.96	119.29	119.61
3.00	114.12	114.40	114.68	114.96	115.23	115.50	115.76	116.02
3.20	111.10	111.32	111.54	111.75	111.95	112.16	112.37	112.57
3.40	108.19	108.35	108.50	108.66	108.81	108.95	109.10	109.24
3.60	105.37	105.47	105.57	105.67	105.76	105.86	105.95	106.04
3.80	102.64	102.69	102.74	102.78	102.83	102.88	102.92	102.96
4.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
4.20	97.45	97.48	97.50	97.51	97.52	97.53	97.54	97.55
4.40	94.97	94.89	94.80	94.72	94.63	94.55	94.46	94.40
4.60	92.58	92.45	92.33	92.21	92.09	91.98	91.86	91.75
4.80	90.26	90.10	89.94	89.79	89.64	89.49	89.34	89.20
5.00	88.02	87.83	87.63	87.45	87.27	87.09	86.92	86.75
5.10	86.93	86.72	86.51	86.31	86.11	85.92	85.74	85.55
5.20	85.85	85.62	85.40	85.19	84.98	84.78	84.58	84.38
5.30	84.79	84.55	84.32	84.09	83.87	83.65	83.44	83.23
5.40	83.75	83.49	83.25	83.01	82.77	82.54	82.32	82.10
5.50	82.72	82.46	82.19	81.94	81.69	81.45	81.22	80.99
5.60	81.71	81.43	81.16	80.90	80.64	80.39	80.14	79.91
5.70	80.72	80.43	80.14	79.87	79.60	79.34	79.08	78.84
5.80	79.74	79.44	79.14	78.86	78.58	78.31	78.04	77.79
5.90	78.78	78.47	78.16	77.86	77.57	77.29	77.02	76.76
6.00	77.83	77.51	77.19	76.89	76.59	76.30	76.02	75.75
6.10	76.90	76.57	76.24	75.92	75.62	75.32	75.03	74.75
6.20	75.98	75.64	75.30	74.98	74.67	74.36	74.06	73.78
6.30	75.08	74.73	74.38	74.05	73.73	73.42	73.11	72.82
6.40	74.19	73.83	73.48	73.14	72.81	72.49	72.18	71.88
6.50	73.32	72.95	72.59	72.24	71.90	71.58	71.26	70.95
6.60	72.46	72.08	71.71	71.36	71.01	70.68	70.36	70.05
6.70	71.61	71.22	70.85	70.49	70.14	69.80	69.47	69.16
6.80	70.77	70.38	70.00	69.63	69.28	68.93	68.60	68.28
6.90	69.95	69.55	69.17	68.79	68.43	68.08	67.75	67.42
7.00	69.14	68.74	68.35	67.97	67.60	67.25	66.91	66.58
7.10	68.35	67.94	67.54	67.15	66.78	66.43	66.08	65.75
7.20	67.56	67.15	66.74	66.36	65.98	65.62	65.27	64.93
7.30	66.79	66.37	65.95	65.57	65.19	64.82	64.47	64.13
7.40	66.03	65.61	65.19	64.80	64.41	64.04	63.69	63.34
7.50	65.29	64.85	64.44	64.04	63.65	63.28	62.92	62.57
7.60	64.55	64.11	63.69	63.29	62.90	62.52	62.16	61.81
7.70	63.82	63.38	62.96	62.55	62.16	61.78	61.42	61.06
7.80	63.11	62.67	62.24	61.83	61.43	61.05	60.68	60.33
7.90	62.41	61.96	61.53	61.12	60.72	60.33	59.97	59.61
8.00	61.71	61.26	60.83	60.41	60.01	59.63	59.26	58.90
8.10	61.03	60.58	60.14	59.72	59.32	58.94	58.56	58.21
8.20	60.36	59.91	59.47	59.05	58.64	58.25	57.88	57.52
8.30	59.70	59.24	58.80	58.38	57.97	57.56	57.21	56.85
8.40	59.05	58.59	58.15	57.72	57.32	56.92	56.55	56.19
8.50	58.41	57.95	57.50	57.08	56.67	56.28	55.90	55.54
8.60	57.78	57.31	56.87	56.44	56.03	55.64	55.26	54.90
8.70	57.15	56.69	56.24	55.81	55.40	55.01	54.63	54.27
8.80	56.54	56.07	55.63	55.20	54.79	54.39	54.02	53.66
8.90	55.94	55.47	55.02	54.59	54.18	53.79	53.41	53.05
9.00	55.34	54.88	54.43	54.00	53.58	53.19	52.81	52.45
9.20	54.18	53.71	53.26	52.83	52.42	52.03	51.65	51.29
9.40	53.05	52.58	52.13	51.70	51.29	50.90	50.53	50.17
9.60	51.96	51.49	51.04	50.61	50.20	49.81	49.44	49.08
9.80	50.90	50.43	49.98	49.55	49.14	48.75	48.38	48.03
10.00	49.87	49.40	48.95	48.52	48.12	47.73	47.36	47.01

Source: *Expanded Bond Values Tables* (Boston: Financial Publishing Co., 1970), p. 304. Reproduced with permission from Financial Publishing Company.

อัตราดอกเบี้ยระยะสั้นและระยะยาว

Short - and Long Term Interest Rates

จากสมการราคาพันธบัตรที่กล่าวไปแล้วก็นำสู่ความสนใจในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างอัตราดอกเบี้ยระยะสั้นและระยะยาว สำหรับ consol อัตราดอกเบี้ยและราคาจะแปรผกผันกัน มีค่าความสัมพันธ์ใกล้เคียง 1 ต่อ 1 เช่นอัตราดอกเบี้ยเพิ่มขึ้น 1 % ก็ประมาณได้ว่าราคาหลักทรัพย์จะลดลง 1 % ด้วย และถ้าหากระยะเวลาได้ถอนมีช่วงสั้น เปอร์เซนต์การเปลี่ยนแปลง^{ของพันธบัตร}จะเปลี่ยนแปลงไปน้อยกว่าการเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ย จากตัวอย่างเดิมราคาตลาดของ consol ที่มี coupon rate 4 % ในขณะที่อัตราดอกเบี้ยตลาดมีค่าเท่ากับ 5 % มีค่าเท่ากับ 80 บาท หรือต่ำกว่าราคาหน้าตั๋ว 20 % เมื่อระยะได้ถอนสั้นขึ้นเป็น 20 ปี ราคาของพันธบัตรจะเพิ่มขึ้นเป็น 87.45 บาท หรือต่ำกว่าราคาหน้าตั๋วเพียง 13 % เท่านั้น ฉะนั้นยิ่งระยะเวลาได้ถอนยิ่งสั้นเท่าไร ราคาของพันธบัตรที่ซื้อขายในตลาดก็จะมีค่ายิ่งเข้าใกล้มูลค่าพ. เวลาได้ถอนมากเท่านั้น (โดยอัตราดอกเบี้ยไม่เปลี่ยน) เช่นเดียวกันยิ่งระยะเวลาของการได้ถอนพันธบัตรสั้นมากเท่าไร และราคาของพันธบัตรไม่เปลี่ยนแปลงแล้วอัตราดอกเบี้ยก็จะมีค่าเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากเท่านั้น

ดังนั้นในกรณีที่ไปยิ่งระยะเวลาได้ถอนมากเท่าไร การเปลี่ยนแปลงของราคาพันธบัตรก็จะมีช่วงการเปลี่ยนแปลงมากกว่า และอัตราดอกเบี้ยจะเปลี่ยนแปลงไปน้อยกว่า ซึ่งเหล่านี้เป็นการช่วยอธิบายการเคลื่อนไหวของอัตราดอกเบี้ยระยะสั้นที่มีอย่างมากในช่วงเวลาของการเกิดวิกฤตเศรษฐกิจมากกว่าอัตราดอกเบี้ยระยะยาว

โครงสร้างของอัตราดอกเบี้ย (The term Structure of Interest Rate) ตามกำหนดระยะเวลา

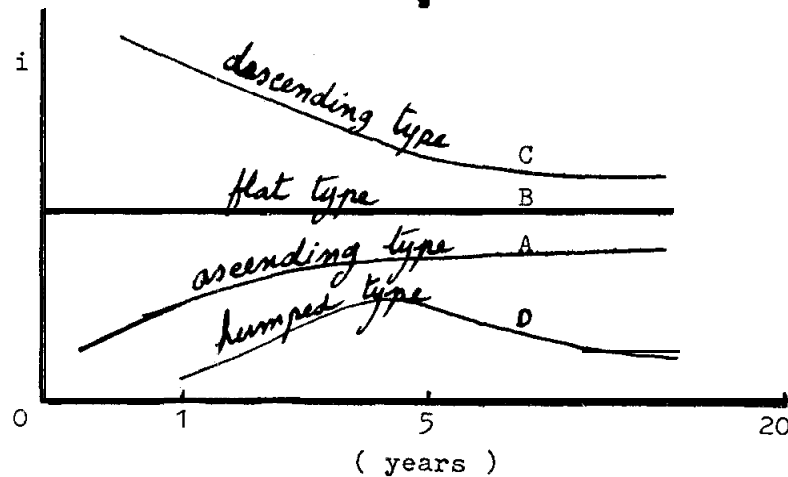
ถาหลักทรัพย์สองชนิดมีลักษณะเหมือนกันทุกประการยกเว้นระยะเวลาการไถ่ถอน (maturity)แล้ว ก็จะมีผลต่อราคาซื้อขายหลักทรัพย์ทั้งสองนี้แตกต่างกัน(หรือแตกต่างกันทางด้านผลได้) โดยทั่วไปแล้วการเปลี่ยนแปลงราคาของหลักทรัพย์ จะเป็นไปในแนวทางเดียวกัน เช่นราคาของหลัก ทรัพย์ระยะสั้นเพิ่มสูงขึ้นราคาของหลักทรัพย์ระยะยาวก็จะเพิ่มสูงขึ้นด้วย โดยปกตินักลงทุนจะถือทั้งหลักทรัพย์ระยะสั้นและระยะยาว โดยการเลือกถือหลักทรัพย์แต่ละประเภทมากน้อยก็ปรับเปลี่ยนไปตามผลได้โดยเปรียบเทียบ และจากการที่หลักทรัพย์ระยะยาวจะมีแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงผันผวนของราคาได้มากกว่าหลักทรัพย์ระยะสั้น ทั้งนี้อาจพิจารณาได้คือ พิจารณาได้จากพันธบัตร 2 ประเภท ซึ่งมีอัตราดอกเบี้ยหน้าตัวเท่ากันคือ 5 % พันธบัตรทั้งสองถูกขายออกไปในราคา par value โดยพันธบัตรชนิดหนึ่งมีระยะเวลาไถ่ถอน 1 ปี อีกพันธบัตรหนึ่งระยะเวลาไถ่ถอน 20 ปี ต่อมาสมมุติว่าอัตราดอกเบี้ยในท้องตลาดเพิ่มขึ้นเป็น 6 % ซึ่งการเพิ่มขึ้นของอัตราดอกเบี้ยนี้จะมีผลต่อราคาของพันธบัตรให้มีราคาตกต่ำลง โดยพันธบัตรที่ไถ่ถอนใน 1 ปีราคาจะไม่ลดลงมาก สมมุติว่าลดลงมาเหลือ 98 บาท ซึ่งในกรณีนี้ผู้ที่ซื้อพันธบัตรก็จะได้รับเงินเมื่อสิ้นสุดคือดอกเบี้ย 5 บาทบวกด้วย capital gains 2 บาทซึ่งเป็นผลตอบแทนที่สูง(สูงกว่า 6%) ก็เลยทำให้ราคาของพันธบัตรนี้ไม่ลดลงต่ำกว่า 98 บาท อันทำให้ผู้ถือพันธบัตรนี้จะไม่มีความกังวลมากนักต่อการเปลี่ยนแปลงของระดับอัตราดอกเบี้ย

ส่วนในกรณีพันธบัตรระยะเวลา 20 ปี จากการที่อัตราดอกเบี้ยตลาดเพิ่มขึ้นเป็น 6 % ราคาพันธบัตรจะตกลงมาเหลือเพียง 88 บาท ซึ่งจะเป็นราคาที่ทำให้ผู้ที่ซื้อพันธบัตรนี้ได้รับ yield to maturity 6% จากการซื้อพันธบัตรระยะเวลา 20 ปีราคา 88 บาท โดยอัตราดอกเบี้ยหน้าตัว 5 %

ดังนั้นการที่อัตราดอกเบี้ยเพิ่มสูงขึ้นราคาของพันธบัตรก็จะลดลง และเมื่ออัตราดอกเบี้ยลดลงราคาพันธบัตรจะเพิ่มสูงขึ้น โดยที่ยิ่งพันธบัตรที่มีระยะเวลายาวมากเท่าไรราคาก็จะยิ่งผันผวนมากเท่านั้น

ความสัมพันธ์ระหว่างผลได้ (yield) ที่ได้รับจากหลักทรัพย์ประเภทเดียวกันแต่แตกต่างกันตามระยะเวลาไถ่ถอน (different maturities) เราเรียกว่า Term structure of interest rate (ในแง่ของระยะเวลาการไถ่ถอน)¹⁰ สำหรับพันธบัตรรัฐบาลเราอาจจะเปรียบเทียบผลได้ของตั๋วเงินคลังระยะเวลา 3 เดือน , ตั๋วเงิน (Notes) ระยะเวลา 1 ปี และพันธบัตรระยะเวลา 10 ปี

ความสัมพันธ์นี้สามารถแสดงออกมาเป็นรูปได้ จากเส้นผลได้ (yield curve) ดังรูปที่ 5. โดยส่วนมากเส้นผลได้จะมีลักษณะเส้นที่พุ่งขึ้น ซึ่งจะแสดงว่าผลได้ระยะสั้นจะมีค่าน้อยกว่าหลักทรัพย์ระยะยาว (เส้น A) ในบางครั้งเส้นผลได้จะแบนราบซึ่งแสดงว่าผลได้ของหลักทรัพย์ระยะสั้น เท่ากับผลได้ในระยะยาว (เส้น B) และบางครั้งเส้นผลได้จะมีความชันที่ลาดลง ก็แสดงว่าอัตราดอกเบี้ยระยะสั้น สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยระยะยาว (เส้น C) เส้นผลได้ที่พบเห็นได้ในทศวรรษที่ผ่านมาบางครั้งมีลักษณะเพิ่มสูงขึ้นในระยะแรกและลดลงในระยะหลัง (เส้น D)

รูปที่ 5. แสดงเส้นผลได้ 4 แบบ

10. Lawrence S. Ritter & William L. Silber " Principle of Money , Banking and Financial markets "(Basic Books, Inc.) Publishers. 2nd ed. p. 441

ดังนั้นความสัมพันธ์ระหว่างผลกำไรของหลักทรัพย์ที่แตกต่างกันไปตามกำหนดระยะเวลาได้ดลนั้นก็สามารที่จะสรุปอธิบายได้จาก " เส้นผลกำไร " (yield curve) การพิจารณาต่อไปนี้จะเป็นการอธิบายถึงการที่เส้นผลกำไรมีรูปแบบต่างๆ ซึ่งมีทฤษฎีที่สำคัญที่อธิบายเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวนี้ 2 ทฤษฎีที่สำคัญคือ The expectation Theory และ The Segmented market theory

The Expectation Theory:

ทฤษฎีนี้ได้ตั้งข้อสมมุติไว้ว่านักลงทุนในหลักทรัพย์ทั้งหมดต้องการที่จะได้รับผลตอบแทนที่คาดหวังสูงที่สุดจากหลักทรัพย์ ในระยะเวลาที่ทำการถือหลักทรัพย์นั้น (holding periods) ซึ่งตามทฤษฎีของการคาดคะเน (The expectation theory) นี้ ผลตอบแทนที่คาดหวังจะมีค่าสูงสุดได้ก็ต่อเมื่ออัตราดอกเบี้ยระยะยาว (current long term interest rate) มีค่าเท่ากับอัตราเฉลี่ยของอัตราดอกเบี้ยระยะสั้นที่เป็นอยู่ (current rates) กับอัตราดอกเบี้ยระยะสั้นที่คาดหวัง (expected rates)

การอธิบายดังต่อไปนี้จะช่วยให้ทราบได้ว่าทำไมจึงเป็นเช่นนั้น สมมุติว่ามีหลักทรัพย์อยู่เพียง 2 ชนิด คือพันธบัตรระยะเวลา 1 ปี (one - year bond) และพันธบัตรระยะเวลา 2 ปี (two-years bond) โดยที่พันธบัตรทั้งสองประเภทนี้จ่ายดอกเบี้ยความที่กำหนดหน้าตัวปีละ 5 บาท และมีมูลค่าหน้าตัว 100 บาท และในขณะที่ราคาของพันธบัตรในตลาดทั้งสองประเภทมีค่า 100 บาท ผลกำไรของพันธบัตรทั้งสองที่เกิดขึ้น (current yield) มีค่าเท่ากับ 5 % ต่อมาสมมุติว่าอัตราดอกเบี้ยตลาดของพันธบัตรระยะเวลา 1 ปีถูกคาดว่าจะมีค่า 4 % ในปีหน้า ถ้าหากนักลงทุนถือพันธบัตรระยะเวลา 2 ปีตลอด 2 ปีผลตอบแทนทั้งหมดในรูปของดอกเบี้ยจะมีค่าเท่ากับ 10 บาท และถ้าเขาถือพันธบัตรระยะเวลา 1 ปีเขาก็จะได้รับดอกเบี้ย 5 บาทในปีนี้และในปีหน้าถ้าเขายังลงทุนในพันธบัตรระยะเวลา 1 ปีนี้อีก ก็คาดว่าจะได้รับดอกเบี้ยที่จะได้รับในปีหน้าเท่ากับ 4 บาท ดังนั้นรวมเวลา 2 ปีจะได้รับดอกเบี้ยรวมทั้ง 9 บาท จากการที่ต้องการได้รับผลตอบแทนที่คาดหวังสูงที่สุด เขาจะเลือกที่จะถือพันธบัตรระยะเวลา 2 ปี

ในกรณีที่มีระยะเวลาของการถือหลักทรัพย์ (holding - periods) 1 ปี เราจะได้รับผลตอบแทนสุทธิในรูปดอกเบี้ยเท่ากับ 5 บาท และถ้าเราถือพันธบัตรระยะเวลา 2 ปี เราจะได้รับดอกเบี้ย 5 บาท บวกกับ capital gain ที่คาดว่าจะได้รับอีก 1 บาท ฉะนั้นผลตอบแทนสุทธิรวม 6 บาท capital gain ที่เกิดขึ้นนี้เป็นผลของการคาดคะเนที่ว่าพันธบัตรระยะเวลา 2 ปีจะขายได้เมื่อตอนสิ้นระยะเวลาของการถือพันธบัตรครบ 1 ปี ซึ่งในขณะนั้นอัตราดอกเบี้ยที่คาดสำหรับพันธบัตรระยะเวลา 1 ปีมีค่าเพียง 4 % ส่วนพันธบัตรระยะเวลา 2 ปียังคงจ่ายดอกเบี้ยตาม coupon อยู่ที่ 5 บาทในป็นหน้า ซึ่งจะทำให้ราคาตลาดของพันธบัตรระยะเวลา 2 ปีจะมีค่าเท่ากับ 101 บาท¹¹ ซึ่งก็จะมีผลทำให้นักลงทุนพอใจมากกว่าที่จะถือพันธบัตรระยะเวลา 2 ปีเอาไว้ เพราะผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับจะมีความมากกว่า

การที่ทุกคนมีความพอใจที่จะถือพันธบัตรระยะเวลา 2 ปีมากกว่าที่จะถือพันธบัตรระยะเวลา 1 ปี จึงทำให้ตลาดไม่เกิดดุลยภาพ (disequilibrium) อัตราดอกเบี้ยที่เป็นอยู่ (current rate) ไม่ได้เป็นการประกันว่าทั้งพันธบัตรระยะเวลา 1 ปี และระยะเวลา 2 ปีจะต้องถูกถือไว้ พันธบัตรระยะเวลา 2 ปีมีมูลค่าที่สูงกว่า (overvalue) โดยเปรียบเทียบกัพันธบัตรระยะเวลา 1 ปี ซึ่งการที่นักลงทุนขายพันธบัตรระยะเวลา 1 ปี และซื้อพันธบัตรระยะเวลา 2 ปี เพื่อต้องการเพิ่มผลตอบแทนที่คาดหวังให้สูงขึ้น จากขบวนการในลักษณะเช่นนี้ราคาตลาดของพันธบัตรระยะเวลา 1 ปีจะลดลง และผลได้ (yield) จะเพิ่มสูงขึ้น ในขณะที่ราคาของพันธบัตรระยะเวลา 2 ปีจะเพิ่มสูงขึ้นและผลได้ลดลง จนกระทั่งในที่สุดแล้ว นักลงทุนจะไม่มี ความแตกต่างกันเลยระหว่างการที่จะถือพันธบัตรทั้งสองประเภทนี้ ซึ่ง ณ จุดนี้ พันธบัตรทั้งสองระยะเวลา 1 ปีและพันธบัตรระยะเวลา 2 ปี จะเป็นพันธบัตรที่สามารถทดแทนกันได้อย่างสมบูรณ์ (perfect substituted)

11. มูลค่าตลาดตามตัวเลขที่แน่นอนจะมีค่าเท่ากับ 100.97 บาท ซึ่งหากำไ้ จาก การนำเอาผลรวมของราคาหน้าตั๋ว กับ ดอกเบี้ยตามที่กำหนดหน้าตั๋ว (105บาท) หักด้วยผลรวมของราคาหน้าตั๋ว กับ ดอกเบี้ยตามอัตราตลาด (104บาท)

ถ้าหากว่าอัตราดอกเบี้ยของพันธบัตรระยะเวลา 1 ปีเพิ่มสูงขึ้นเป็น 5.5 % และอัตราดอกเบี้ยของพันธบัตรระยะเวลา 2 ปีลดลงมาเป็น $4\frac{3}{4}$ % ในกรณีเช่นนี้ตลาดคงยังมีคุณภาพเกิดขึ้นอยู่ เพราะว่ามันลงทุนจะยังคงได้รับผลตอบแทนที่คาดหวังจากการถือพันธบัตรทั้งสองเท่ากันตลอดระยะเวลาของการถือพันธบัตรในแบบใดก็ตามผลตอบแทนจะสูงสุด ซึ่งนักลงทุนจะมองเห็นว่าพันธบัตรทั้งสองนี้จะทดแทนกันได้อย่างสมบูรณ์

จะสังเกตเห็นว่าอัตราดอกเบี้ยพันธบัตรระยะเวลา 2 ปีคุณภาพที่เกิดขึ้น $4\frac{3}{4}$ % นี้เป็นค่าเฉลี่ยของอัตราดอกเบี้ยระยะเวลา 1 ปีที่เป็นอยู่ 5.5 % กับอัตราดอกเบี้ยที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในปีหน้า 4 % ซึ่งจากทฤษฎีการคาดคะเนนี้สามารถที่จะใช้พยากรณ์ระดับอัตราดอกเบี้ยคุณภาพออกมาได้ ซึ่งจากคุณสมบัติทางคณิตศาสตร์ต่อไปนี้ทำให้ เคนส์ใช้คำว่า " the "rate of interest โดยที่มีการคาดว่าอัตราดอกเบี้ยระยะเวลา 1 ปีในปีหน้าจะมีค่า 4 % ดังนั้นอัตราดอกเบี้ยพันธบัตรระยะเวลา 1 ปี 5.5 % ก็จะหมายความว่าอัตราดอกเบี้ยพันธบัตรระยะเวลา 2 ปีมีค่าเท่ากับ $4\frac{3}{4}$ % (อัตราดอกเบี้ยระยะเวลา 1 ปี 5 % จะมีค่าเท่ากับอัตราดอกเบี้ยระยะเวลา 2 ปี 4.5 % , อัตราดอกเบี้ยระยะเวลา 1 ปีมีค่า 4.5 % จะเท่ากับอัตราดอกเบี้ยระยะเวลา 2 ปีเท่ากับ $4\frac{1}{4}$ % , อัตราดอกเบี้ยระยะเวลา 1 ปีมีค่าเท่ากับ 4% อัตราดอกเบี้ยระยะเวลา 2 ปีจะเท่ากับ 4 % เป็นต้น) ดังนั้นอัตราดอกเบี้ยหนึ่งถูกกำหนดอัตราดอกเบี้ยที่ หกจะถูกกำหนดตามไปด้วย

ปัญหาที่สำคัญสำหรับทฤษฎีการคาดคะเนก็คือการที่ทฤษฎีนี้มองข้ามเรื่องของความเสี่ยง (Risk) ไป นักลงทุนจะไม่ได้รับผลตอบแทนสูงสุดถ้าหากความเสี่ยงที่เกิดขึ้นอยู่ในระดับสูง ซึ่งในกรณีเช่นนี้ การที่นักลงทุนต้องการที่จะให้มีความเสี่ยงน้อยที่สุดด้วย โครงสร้างของอัตราดอกเบี้ยที่เกี่ยวข้องกับระยะเวลาของหลักทรัพย์จะเป็นเช่นไร คืออัตราดอกเบี้ยระยะยาวจะยังคงเท่ากับผลเฉลี่ยของอัตราดอกเบี้ยระยะสั้นอยู่อีกหรือไม่ และพันธบัตรระยะสั้นและระยะยาวจะยังคงสามารถทดแทนกันได้อย่างสมบูรณ์อีกต่อไปหรือไม่

The Segmented markets Theory

ได้แสดงให้เห็นว่าความแตกต่างของระยะเวลาได้ถอนของหลักทรัพย์ จะทำให้หลักทรัพย์นั้นๆไม่สามารถทดแทนกันได้อย่างสมบูรณ์¹² ทฤษฎีนี้สมมุติว่านักลงทุนต้องการที่จะมีความเสี่ยงน้อยที่สุด (minimum risk) ในช่วงระยะเวลาของการถือหลักทรัพย์ ทฤษฎีนี้มีวิธีการที่จะ minimize risk ได้โดยการพิจารณาถึงระยะเวลาของการได้ถอนให้เข้ากับ (match) ระยะเวลาของการถือหลักทรัพย์นั้นๆ จากตัวอย่างเดิม ถ้านักลงทุนมีระยะเวลาของการถือหลักทรัพย์ 2 ปี เขาก็จะถือพันธบัตรระยะ 2 ปี เหตุผลไม่เพราะว่าจะได้รับผลตอบแทนที่คาดหวังสูงกว่าแล้วยังเพราะว่าเขามีความมั่นใจถึงจำนวนของดอกเบี้ยที่จะได้รับอีกด้วย แต่ถ้าเขาไปถือพันธบัตรระยะเวลา 1 ปีเขาจะไม่แน่ใจถึงจำนวนดอกเบี้ยที่เขาจะได้รับในปีหน้าเมื่อเขาลงทุนซื้อพันธบัตรระยะเวลา 1 ปีนี้ต่อไปอีก (อัตราดอกเบี้ยในอนาคตเป็นอัตราที่คาดคะเนได้เท่านั้น ไม่สามารถที่จะทราบได้อย่างแน่นอน) เช่นเดียวกันถ้าหากระยะเวลาของการถือหลักทรัพย์เป็น 1 ปี จากความแน่ใจถึงดอกเบี้ยที่จะได้รับเขาจะพอใจที่จะถือพันธบัตรระยะเวลา 1 ปี ส่วนพันธบัตรระยะเวลา 2 ปีจะมีความเสี่ยงเกิดขึ้นกับเขา เพราะเขาไม่สามารถทราบได้แน่ๆว่าจริงๆแล้วพันธบัตรที่ถืออยู่นี้จะสามารถขายได้ในราคาเท่าไรเมื่อสิ้นสุดระยะของการถือ(1ปี)

สำหรับบุคคลที่ต้องการความความเสี่ยงน้อยที่สุด จะยอมเสีย capital gains ที่อาจจะเกิดขึ้นได้เพื่อต้องการหลีกเลี่ยง capital loss ที่จะเกิดขึ้น และบุคคลประเภทนี้จะสนใจเฉพาะแค่หลักทรัพย์ที่มีระยะเวลาของการได้ถอนเท่ากับระยะเวลาของการถือหลักทรัพย์ของเขาเท่านั้น ผลก็คือตลาดของหลักทรัพย์ระยะสั้นจะถูกแบ่งออกไว้เป็นอีกส่วนหนึ่ง (segmented) จากตลาดหลักทรัพย์ระยะยาว อัตราดอกเบี้ยในแต่ละตลาดก็จะถูกกำหนดจากสภาพของตลาดและปริมาณที่ในเวลานั้นๆแยกกันไป ค่าของความปีติหมุนไขว้ของปริมาณก็จะมีค่าเท่ากับ 0

12. John M. Culbertson , " The Term Stucture of Interest Rates " Quarterly Journal of Economics, November 1957 pp.485-517

ซึ่งจากค่าความยืดหยุ่นไขว้ของปริมาณของหลักทรัพย์เท่ากับ 0 นี้ก็แสดงว่าจะไม่มีการทดแทนกันไคร่ระหว่างหลักทรัพย์ที่มีระยะเวลาการไถ่ถอนที่แตกต่างกัน ยิ่งกว่านั้นภายใต้ทฤษฎีนี้ ความคิดของเคนส์ในเรื่องของการมีเพียงอัตราดอกเบี้ยเดียว " The r interest rate ก็กลายเป็นเรื่องเหลวไหล (no sense) อัตราดอกเบี้ยจะมีเพียงอัตราเดียวได้ก็เฉพาะแต่ละส่วนของตลาดเท่านั้น (each segmented market) ซึ่งขณะนี้พอจะเห็นแล้วว่าทั้งทฤษฎี pure expectation และ segmented markets มีลักษณะเป็นทฤษฎีที่อยู่กันละข้างปลายสุด (extremes) โดย expectation theory ไม่สนใจในเรื่องของความเสี่ยง ส่วน segmented market theory ไม่สนใจเรื่องของผลตอบแทน ในความเป็นจริงนี้นักลงทุนจะทำการพิจารณาทั้งผลตอบแทนและความเสี่ยงพร้อมกัน โดยเขาจะมีความชอบที่จะได้รับผลตอบแทนในระดัับสูงๆ และชอบที่จะมีความเสี่ยงในระดัับต่ำๆถ้าไม่ทำให้ผลตอบแทนลดต่ำลงมากนัก หรือก็หมายความว่านักลงทุนส่วนใหญ่ก็คือผู้ที่หาความสมคูลย์ของการจัดสัคส่วนของสินทรัพย์สินต่างๆ โดยทำให้เกิดความสมคูลย์ระหว่าง ความเสี่ยง, ผลตอบแทน และปัจจัยอื่นๆที่มีผลต่อการเลือกการจัดสัคส่วนทรัพย์สิน (making portfolio choice).

หนังสืออ้างอิง

Cagan Phillip , and **Jack M. Guttentay**, "Essay on Interest Rates!"
Vols I and II , New York: National Bureau of Economic
&search, 1969 , 1971

George G. Kaufman: *Money, "The Financial System and the Economy"*,
Ranal McNally College Publishing Company

Joseph W. Conard, " An Introduction to the Theory of Interest " ,
Berkely : University of California Press , 1959

Kessel , **Reuben A.** , " The Cyclical Behavior of the Term **Structuring** of
Interest Rates " , **New York** : National Bureau of Economic Research
1965

Paul M. Horvitz , " Monetary Policy and the Financial **System** " ,
Prentice Hall, Inc. Englerood Cliffs, N. J. 1969